Blogi

Haastava ulkoinen ympäristö, kriisit ja poliittinen epävarmuus rasittavat Latinalaisen Amerikan kasvua

Kansainvälinen talous | 25.02.2020 | Henna Karhapää

KIRJOITTAJA

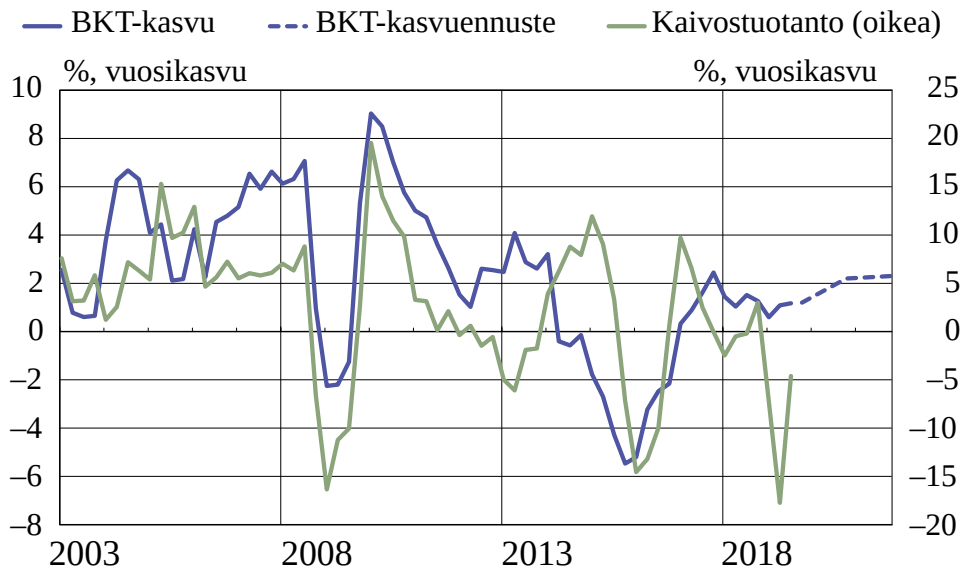
Henna Karhapää
Neuvonantaja

Latinalaisen Amerikan suurimmat taloudet Brasilia ja Meksiko ovat kärsineet poliittisesta epävarmuudesta. Argentiinassa ja Venezuelassa ongelmien laajuus on yltänyt kriisiluokkaan.

Latinalaisen Amerikan talous ei ole juurikaan kasvanut moneen vuoteen. Vuosi 2019 ei tuonut tähän muutosta, sillä kasvuvauhdin odotetaan jääneen nollan tuntumaan. IMF:n maailmantalouden arviossa alueen kasvuluvut jäävät selvästi hännille muihin nousevien talouksien alueisiin verrattuna. Latinalaisen Amerikan ulkoinen ympäristö on ollut monin tavoin haastava, kun maanosan tärkeimpien vientituotteiden eli raaka-aineiden hinnat ovat pysytelleet matalalla, keskeisten kauppakumppanien kysyntä on ollut vaimeaa ja lisäksi kaupan ja teollisuuden kehitystä ovat häirinneet globaalit jännitteet ja lisääntyneet kaupanesteet. Tukea on sentään tullut suotuisista globaaleista rahoitusolosuhteista. Monissa alueen maissa myös kotimaiset olosuhteet ovat olleet vaikeat ja epävarmuus voimistunutta erityisesti epävakaan poliittisen ympäristön takia. Taustalla ovat olleet muun muassa merkittävät muutokset useiden maiden hallinnossa, yleinen epäluottamus poliittista järjestelmää kohtaa sekä kansalaisten tyytymättömyys talouden suuntaan. Poliittisesta epävarmuudesta ovat kärsineet myös Latinalaisen Amerikan suurimmat taloudet Brasilia ja Meksiko ja puolestaan Argentiinassa ja Venezuelassa ongelmien laajuus on yltänyt kriisiluokkaan. Näiden neljän maan vaikeudet heijastuvat selvästi koko alueen heikkoihin kasvulukuihin.

Kuvio 1.

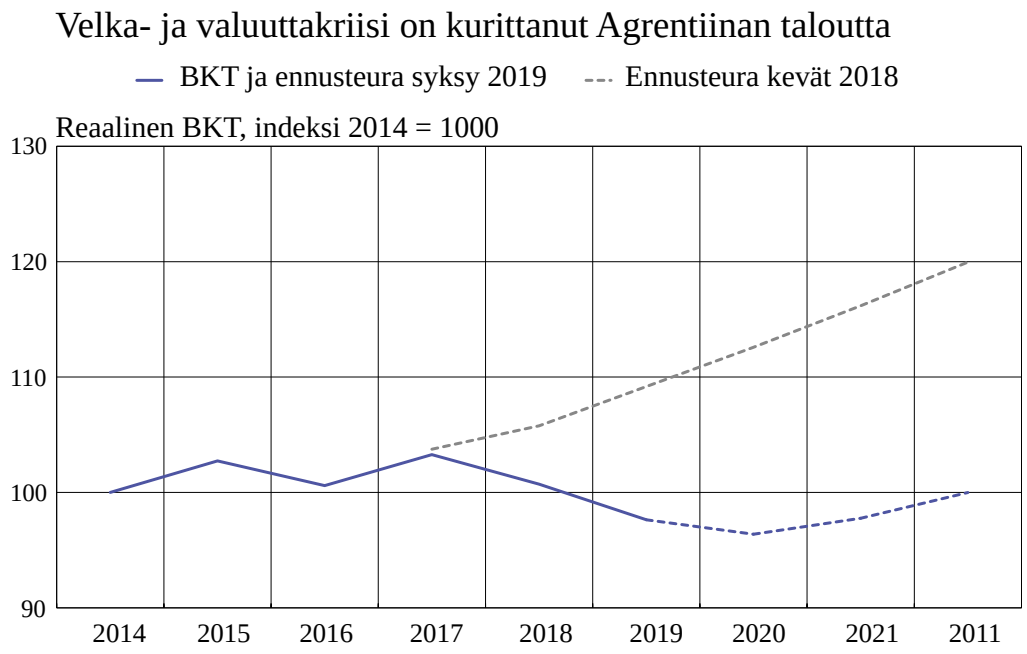
Brasilian talouskasvu on madellut viime vuodet prosentin tasolla

Lähde: IMF, St Louias Fed Fred database.

Vuosien 2015–2016 syvän taantuman jälkeen Brasilia ei ole onnistunut pääsemään prosentin tasoa korkeampiin kasvulukemiin. Ylivelkaantunut ja tehottomasti toimiva julkinen sektori on ollut keskeinen kasvuongelmien lähde, sillä hitaasti edistyneet rakenneuudistukset ovat rasittaneet luottamusilmapiiriä ja valtiontalouden sopeutusohjelma on vaatinut tiukempaa menokuria. Viime vuoden lopulla läpimennyt eläkeuudistus on kuitenkin ollut merkittävä saavutus uudistusohjelman edistämisessä ja tuo pidemmällä ajalla huomattavia ja kipeästi kaivattuja säästöjä julkiselle sektorille. Kotimainen politiikka ei ole ollut ainoa Brasilian talouden viimeaikainen kompastuskivi, sillä vaikeuksia on ollut myös viennin kehityksessä erityisesti naapurimaihin sekä tärkeään kauppakumppaniin Kiinaan. Vuoden 2019 alkupuolella tapahtunut kaivosteollisuuden merkittävä onnettomuus toi viennille lisäongelmia, sillä se romahdutti maailman suurimpiin rautamalmintuottajiin lukeutuvan yrityksen tuotannon. Onnettomuuden arvioidaan vieneen vuoden 2019 BKT-kasvusta jopa muutaman kymmenyksen. Keskuspankki on pyrkinyt osaltaan tukemaan Brasilian vaimeasti kasvavaa taloutta keveämmän rahapolitiikan avulla ja viimeisen vuoden aikana ohjauskorkoa on laskettu yhteensä yli 2 prosentin verran.

Kuvio 2.

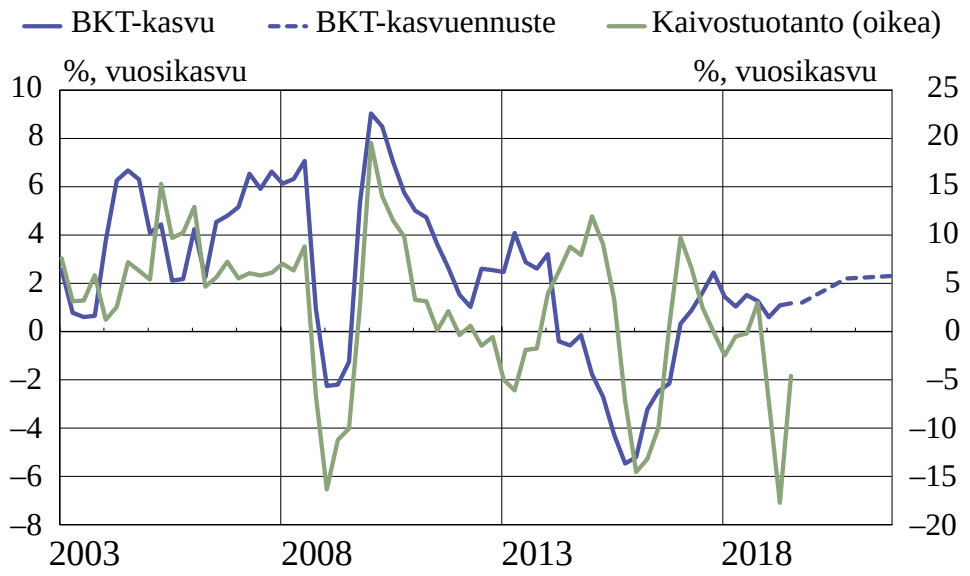

Lähde: IMF WEO-ennusteet huhti 2018 ja loka 2019.

Meksikossa talouskasvu on ollut viimeaikoina pysähdyksissä ja erityisesti investoinnit ovat laskeneet selvästi. Heikko kehitys on heijastellut etenkin yritysten toimintaympäristön epävarmuutta, jännitteitä Yhdysvaltojen kanssa sekä epäluottamusta presidentti López Obradorin politiikkalinjaan ja -toimiin. Jäädytetyt infrastruktuurihankkeet ovat vähentäneet rakentamisen aktiviteettia ja öljyntuotanto on laskenut politiikkamuutosten heikentäessä yksityisten toimijoiden roolia energiamarkkinoilla. Valtion ylivelkaantuneen öljy-yhtiön Pemexin tukalasta tilanteesta on tullut merkittävä päänvaiva hallinnolle. Julkisen sektorin menoleikkaukset ovat myös osaltaan kurittaneet talouskasvua, mutta toisaalta päätökset minimipalkkojen reippaasta korotuksesta ovat antaneet tukea kulutukselle ja erityisesti vähävaraisempien ostovoimalle. Yhdysvaltojen tuotantoketjuihin linkittynyt autosektori on kehittynyt vaikeroiden ja on muutenkin muutostuulien edessä Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa tehdyn USMCA-kauppasopimuksen astuessa voimaan. Kauppasopimuksen hyväksyminen on kuitenkin poistanut keskeisen Meksikoa vaivanneen epävarmuustekijän ja voi osaltaan tukea kasvun vähittäistä elpymistä.

Kuvio 3.

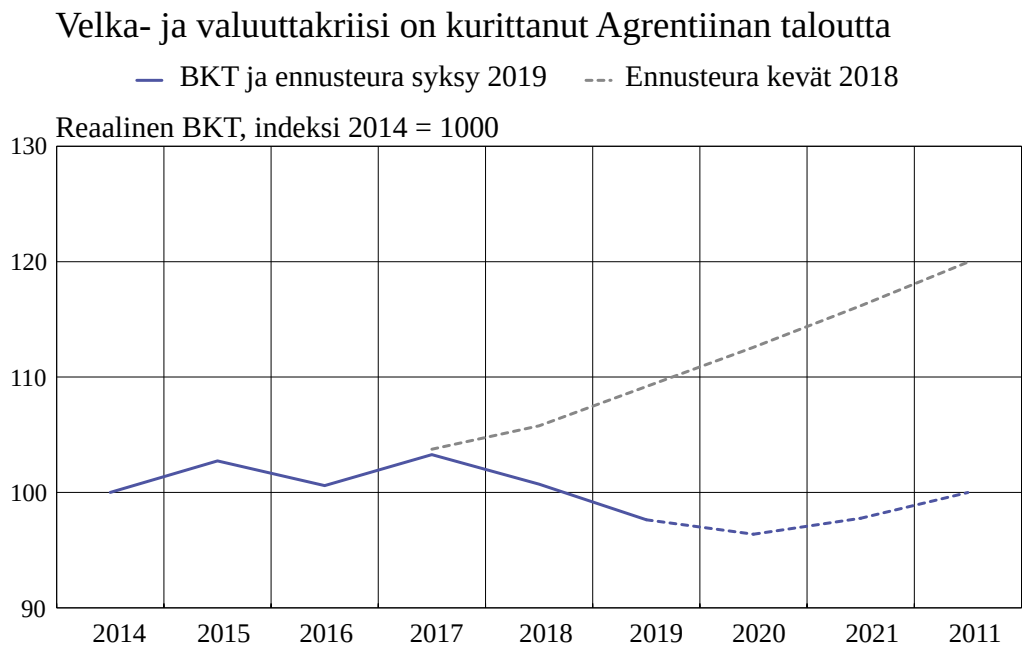
Brasilian talouskasvu on madellut viime vuodet prosentin tasolla

Lähde: IMF, St Louias Fed Fred database.

Talouden olosuhteet Argentiinassa ovat olleet jo muutaman vuoden hyvin haastavat ja viime syksyn presidentinvaihdoksen aiheuttama markkinamyrsky on vain kurjistanut tilannetta. Investoinnit ja tuonti ovat romahtaneet, inflaatio on yli 50 prosentin tasolla, työttömyys on lisääntynyt ja arvioiden mukaan jopa 40 prosenttia väestöstä elää köyhyydessä. Pääomien pakoa on tukittu tiukkojen pääomarajoitteiden avulla. Argentiinan peson romahtamisen ja runsaan dollarimääräisen lainaamisen seurauksena velkataakka on noussut 90 prosenttiin BKT:stä eikä kestäviä rahoituslähteitä ole ollut enää viime syksyn jälkeen tarjolla. Valtio on tukeutunut keskuspankin rahoitukseen ja lykännyt lyhytaikaisten velkojen maksujaan, sillä aikaa kun velkaneuvottelut ovat olleet käynnissä sijoittajien kanssa 100 miljardin dollarin velkojen kohtalosta. Presidentti Fernándezin luotsaamat suunnanmuutokset maan talouspolitiikkaan luovat hankalan tausta-asetelman keskusteluihin velkojien kanssa. Keskustelukanavat ovat olleet auki myös IMF:n kanssa talouden ohjaamisesta kestävälle uralle, sillä maan edellytykset IMF:ltä saadun rahoituksen takaisinmaksuun lähivuosina näyttävät vaikeilta. Paljon kysymysmerkkejä kohdistuu Argentiinan kykyyn luoda kestävää talouskehitystä tukeva politiikkaohjelma ja paremmat edellytykset valtion velanmaksukyvylle.

Kuvio 4.

Lähde: IMF WEO-ennusteet huhti 2018 ja loka 2019.

Puuttuvat tilastot tekevät Venezuelan taloudentilan arvioinnista vaikeaa, mutta IMF:n arvion mukaan öljytuotannon romahduksen seurauksena maan BKT on pudonnut kolmannekseen vuoden 2013 tasosta ja viime vuoden 35 prosentin pudotus talouden aktiviteetissa nakkasi noin prosenttiyksikön pois Latinalaisen Amerikan kokonaiskasvusta. Venezuelan poliittinen, humanitäärinen ja taloudellinen kriisi on jatkunut erittäin vaikeana ja elinolosuhteet maassa ovat huolestuttavat. Hyperinflaatio ei ole hellittänyt, 90 prosenttia väestöstä elää köyhyydessä, terveydenhuolto on puutteellista ja maassa on jatkuvia sähkö- ja vesikatkoksia ja pulaa elintarvikkeista. Lähes 5 miljoonaa ihmistä – noin 15 prosenttia maan väestöstä – on paennut Venezuelasta naapurimaihin, kuten Kolumbiaan, ja luonut paineita näiden maiden julkisiin palveluihin ja menoihin.

Positiivista Latinalaiselle Amerikalle on se, että kuluvan vuoden edetessä kasvun odotetaan kohentuvan viime vuoden synkeästä tilanteesta ja keskeisten talousennustajien odotukset vuosille 2020–21 ovat 2 prosentin tuntumassa. Parempia kasvulukuja tukevat laaja-alaisesti keventyneet rahoitusolot sekä odotukset kriisimaiden laskusuunnan loiventumisesta, poliittisten epävarmuuksien vähentymisestä ja globaalin ympäristön vakaantumisesta. Talouden näkymiin kohdistuu kuitenkin alasuuntaisia riskejä liittyen erityisesti monien maiden levottomuuksien voimistumiseen ja leviämiseen sekä ulkoiseen ympäristöön, kuten Kiinan kasvuun, raaka-aineiden kehitykseen ja markkinoiden riskitunnelmaan. Latinalaisen Amerikan kasvun virvoittaminen

kestävästi vahvemmalle tasolle vaatisi merkittäviä uudistuksia ratkomaan maiden rakenteellisia kasvuongelmia, kuten heikkoa tuottavuuskasvua, velkaantunutta julkista sektoria, työmarkkinoiden tehottomuuksia sekä vähäistä ulkomaankaupan avoimuutta.

Asiasanat

epävarmuus, Latinalainen Amerikka, nousevat taloudet